

Péntek Imre

Spirituális plasztikák és grafikai „próféciák” egy „poszthumán” világból

Horváth László és fia, Horváth László Adrián
közös tárlata Gönczi Galériában

Úgy látszik, Zalaegerszegen is kialakulóban vannak a „művész dinasztiák”, több már ismert festő és szobrász gyermekei folytatják az apák vagy az anyák „mesterségét”. Fischer György szobrász és Németh Klára festőművész lánya, Fischer Judit komoly sikereket ért el sajátos, mini-képeivel, nőművészeti fotóival. S érdekes színfoltja volt a Gönczi Galériának, amikor tavaly a Munkácsy-díjas szobrász apa együtt állított ki festő lányával és építész fiával. Idén novemberben hasonló tárlatra került sor: ezúttal Horváth László szobrászművész és a fia, Horváth László Adrián, a Kaposvári Egyetem Művészeti Főiskolai Karának hallgatója, tehetséges grafikus mutatkozott be közösen ugyancsak a Gönczi Galériában.

Horváth László autodidaktaként kezdte, mint a ma már neves alkotók közül jó egynéhányan, a hetvenes években. Gondoljunk csak ef Zámbo Istvánra, Bukta Imrére, Samu Gézára, vagy a szintén Zalaegerszegről indult Drabik Istvánra. Dús László szakkörébe járt a tehetségesen rajzoló ruhagyári szakmunkás, ott képezte magát, majd a zebegényi nyári szabadiskola stúdiómai jelentették a továbblépést. A hihetetlen szívós, intenzív önképzésnek meglelt az eredménye: mind a rajzban,

a plasztikai formázásban komoly szintre jutott az ifjú amatőr, aki egyre inkább a szobrászatnak kötelezte el magát. Az avantgárd kifejezőmód érdekelte, a maga módján lázadt minden ellen, ami megkötötte volna fantáziáját. Eljutott a különböző művésztelepekre, s ezek egyikén találkozott a számára meghatározó mesterrel, Csiky Tibor szobrászművésszel. Az első, nyíregyházi kiállítását – Ézsiás Istvánnal – neki köszönhette. S ettől kezdve, szakmailag egyenesbe került: művei megjelentek a soproni érembiennálékon, a pécsi kisplasztikai szemléken és más országos kiállításokon. Sőt, díjakat is kapott! 1990-ben felvették a MAOE-ba és Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségébe. Az indulás hátrányait leküzdve, ma a kortárs művészet számon tartott, megbecsült alkotója.

E mostani kiállítás (és a hozzá kapcsolódó igényes katalógus) egy kicsit tisztelgés is az 50. évét betöltött szobrász és teljesítménye előtt. És a pálya – persze vázlatos – áttekintése. Horváth László kezdettől fogva vonzódott a nonfiguratív megjelenítéshez, formáláshoz; a tárgyak lecsupaszított, lényegi koncentrátumát akarta közvetíteni plasztikáival. Egyike azoknak a szobrászoknak,

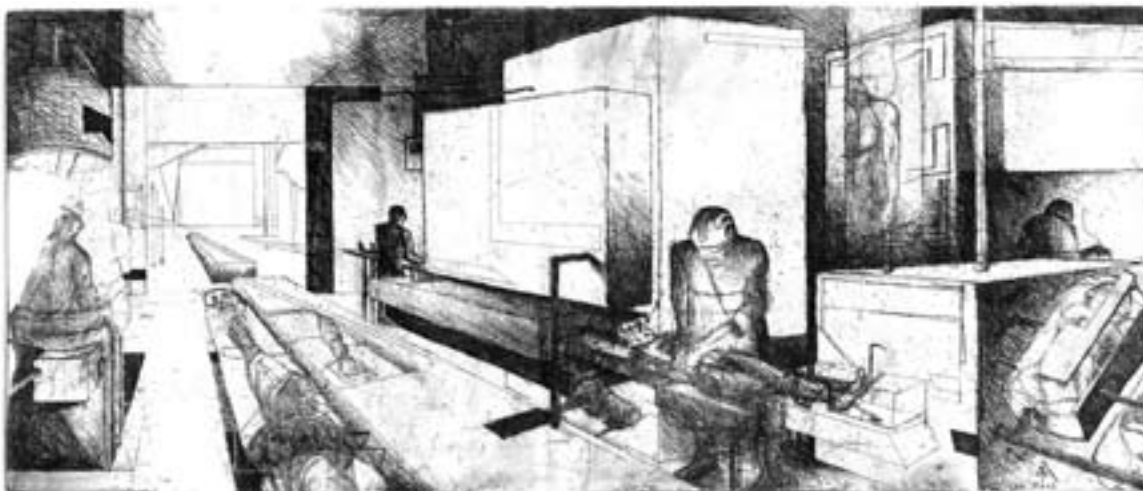
akik az „érzéki minimalizmus” formanyelvén fogalmazzák meg gondolataikat. Ő is jeleket, absztrakt „modelleket” alkot, számára egy háromszög olyan „teljesség”, amelynek variációi a mindenség törvényeit sűrítik magukba. Még egy képesség, amit csak az anyaggal való bensőséges viszony alakíthatott ki, fizikai munka révén, a műhelyben bajlódva, a kiváló anyagismeret. A fémmel és fával való kemény küzdelem. Horváth László „jeleket, jelrendszereket” alkot, ismeri a konstruálás szellemi izgalmát, szobraiból spirituális erő árad. A kilencvenes években alkotott modern „gótika torzói”, az égbe törő háromszög variánsok finoman, légiesen mozdítják meg a teret (a 90-es Gótika, a '96-os Kinyílás, a 90-es Meditáció, jellegzetes példái ennek a műtípusnak), ugyanakkor szinte mindegyik anyaga valamiféle kontrasztra épül. Horváth László a kemény és puha, a sima és rusztikus, a krómácel keménysége és korhadó fa szétomló struktúrája ellentéteivel képes feszültséget teremteni. Rejtett szándékát – hogy jelei lelki tartalmakat fejezzen ki, hordozzanak – a Kereszt 1990) teszi nyilvánvalóvá: amikor is egy vallási szimbólum szakrális jelentése válik a legfőbb mondanivalóvá.

Egy másik műtípus, amikor a „pszeudo-történelem”, a magánmitológiaarchaikusépítmény-torzói, romalakzatai, ásatási (sír) leletei, motívumai hordozzák a civilizációs hanyatlás tragikus üzenetét. Egy rozsdás, időmárt, szinte elmálló korona, a pusztulásból, a megsemmisülésből (ki) kapaszkodó kézfej, görcsös ujjak, beteljesült prófécia mesélnek az elmúlás kivédhetetlenségéről, s arról, hogy kell lennie valami többletnek, ami ennek az egész lehangoló folyamatnak értelmet, „kegyelmet” ad. A szobrász is tudja, amit Pilinszky: „A tények mögül száműzött Isten időről időre átvérzi a történelem szövetét.” S ez az „átvérződő spiritualitás” állandóan jelen van plasztikában, áttételesen vagy nyíltan, mintha anyag „szenvedése” volna analógiája a megváltó

Enteriőr
Horváth László
szobraival

szenvedésnek. A Könyvek könyve – a Biblia – erről vall: a fém kereszt előcsillan deformálódó, leépülő, borzas faktúrából, mint az egyetlen lehetséges menekvés. A főműnek is tekinthető „Istennek ereje” – tükörre applikált kereszt forma – valamiképpen arról is szól, hogy mi vagyunk az isteni erő, bennünk van az a romolhatatlan

Horváth László
Adrián:
Posthumán
rézkarc

elem, ami kiemel az anyagi folyamatokból, s ami ezekből a véletlenre is rájátszó, tárgy-kompozíciókból is kisugárzik.

A szobrászművész is érezhette: ennyi komorság már sok, oldódásra, derűsebb hangulatokra, személyesebb megnyilatkozásra vágyott. Ebből a törekvésből születtek a festett fa plasztikák-reliefek, melyek könnyedebb, felszabadultabb alkotói attitűdről tanúskodnak. (Távolodás, '97, Út, '98) Az utóbbi években meg is erősödött ez az irányultság, Horváth Lászlót mind jobban érdeklik a színek. Az Ősz sorozat kifejezetten a színárnyalatok skálájával idézi fel a lombok zöldből élénk pirosra változó stádiumait, s más helyütt pedig éles elhatárolódások, vágások, hangsúlyok jelennek meg a meditatív zónákra oszló, töredékes felületen. (Fekete csík) Ennek a „színes mező” (colour field) felfogásnak egyik meghatározó mű együttese a Kapu, amely ismét a spirituális „átjáró” felé vezet nemcsak a tekintetet, hanem a lelki rezdüléseket is.

Egykor a rajzművészet felé tájékozódó Horváth László négy egyedi grafikája jelzi: ennek a konstruktív-analitikus látásmódnak lágy, szinte költői motívumokkal teleszórta, optikailag elbájoló lapjai visszatérnek a kezdetekhez, egy sokoldalú tehetség síkbeli kalandjának és hódításának lehetünk tanúi. A két évtizedből válogatott kollekción – mely kiter a művész köztéri munkáira is – látványával, változatosságával meggyőző arról, hogy Horváth Lászlónak sikerült az „áttörés”, súlyos tartalmakat hordozó, egyéni plasztikai világot teremtett. Katalógusának előszavában Kostyál László a következőket írja: (az évtizedek során) „Konstruktív alapszemlélete megmaradt ugyan, azonban gondolatilag egyre elmélyültebbé, filozofikusává vált, és a plasztikák alapvetően geometrikus felépítését mind gyakrabban rendelte alá a tartalmi metaforának. Olyan karakteres stílusú és markáns művésszé érett, aki egyértelmű, határozott és legtöbbször egy irányba mutató mondanivalóval rendelkezik.”

A fiú, Horváth László Adrián más úton indult el: a leheletfinom vonalakból szőtt grafikáival éppen részletek, a részletezés, a naturális látvány mikroanalízisével kápráztat el, készletet megállásra. Bizarra utcafrontok, épületszeletek (darabok), félelmetes (üres) terek kapcsolódnak össze a lepusztultság övezetévé – amit akár városnak is nevezhetünk. Ám ez nem valóság, csak a jövő (egyik) alternatívája – szorongató álmokkép, szurreális káprázat, titokzatos díszlet, aminek egy-egy csellengő, tétova figurája maga az elveszettség, a magány. „Poszthumán” világ ez, kegyetlen, kíméletlen és racionális. Gyárcaarnokában tetemeket darabolnak a szorgos munkások, újrafelhasználásra. (Az ifjú művésznek ajánlanám Szathmári Sándor Kazohinia című művét, ha nem ismeri.) Ha közös elemet akarunk találni a két anyag között, akkor azt mondhatjuk: mindkét alkotó szinte kényszeres víziója a civilizatórikus (emberi) hanyatlás, s

míg Horváth László a kiábrándító végeredményt rögzíti, addig Adrián az oda vezető fázisokat jelenti meg iróniával, gúnnyal, az elgépiesedő, humanoidok által benépesített, „szép új világban”. Adriánnak azonban vigyázni kell: a képregény-stílus „átköltése” nem mindig sikerül. A finom, alig érzékelhető gesztusok „beragadnak”: s pont az fog tetszeni, ami ellen grafikai hadjáratot folytat. De az is igaz: fiatal még. Tanulmányai során még sokféle hatás érheti, és erőteljesebb, karakteresebb eszközökkel vághat mélyebb „nyomot” az elutasított „cyberpunk” dimenzióba.

Tanulságos tárlat ez: két nemzedék képviselője a művészet nyelvén fogalmazza meg a mai valóság iránt táplált averziót. Kierkegaard írta egy helyütt, számára egy a fontos: „mindenütt nehézségeket támasztani...” Ha megértjük szándékukat, akkor ezek a „nehézségek” segítenek messzibbre tekinteni, kritikusabban viszonyulni modern korunk szemfényvesztő, buján tenyésző „vizuális vadonához”.

Horváth László
Adrián:
Infomorff
rézkarc